

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджуються перспективні тенденції впровадження інформаційних технологій у документаційне забезпечення діяльності бібліотек. Зроблено короткий огляд сучасних автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем

Ключові слова: бібліотека, інформаційні технології, АБІС.

Стрімкий розвиток інформаційних і комунікативних технологій є одним із факторів, що визначають вектор розвитку світового суспільства ХХІ ст., пріоритетом якого є створення мережного розподіленого середовища для забезпечення вільного доступу до бібліотек як до важливих компонентів інформаційно-ресурсного забезпечення соціокультурної галузі. Знання, подані в єдиному електронному середовищі, радикально змінюють і спосіб життя людей, й структуру суспільства в цілому. Бібліотеки покликані відігравати провідну роль у формуванні інтелектуального ресурсу кожної нації. Збільшення та інтеграція цих ресурсів, забезпечення до них віддаленого доступу, сприятиме вирішенню суспільно-значущої проблеми – перетворення бібліотеки-сховища в сучасний інформаційний центр зі спеціалістами, що досконало володіють інформаційними технологіями.

Метою статті є виявлення оптимальних інформаційних технологій для удосконалення документаційного забезпечення бібліотек.

Основними напрямками впроваджень інформаційних технологій у бібліотеках є: створення інформаційних сайтів та порталів, віртуальне довідкове обслуговування, оптимізація електронних каталогів, заснування депозитаріїв відкритого доступу, використання автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем (АБІС), створення на їх основі електронних бібліотек. Вони довели свою життєздатність та прогресивність і стали вже майже «класичними».

Однак, незважаючи на це, більшість бібліотек в Україні, особливо районні, міські та сільські дуже повільно впроваджують новітні технології у своїй діяльності. Найпоширенішими причинами такого явища є недостатнє фінансування, відсутність необхідних спеціалістів, небажання відмовлятися від усталених порядків.

Усе це призводить до повільної обробки документів, їх нагромадження, зайвої втрати часу на пошуки літератури у каталогах й картотеках, зменшення молодшої читацької аудиторії й погіршення стану документаційного забезпечення діяльності бібліотеки в цілому.

Для вирішення цих проблем ми більш детально розглянули й порівняли АБІС, які найчастіше використовуються у бібліотеках України. Саме поняття «автоматизована інформаційна система» означає комплекс програмних, технічних, інформаційних, лінгвістичних, організаційно-технологічних засобів і персоналу, призначений для збору, обробки, зберігання, пошуку й видачі даних в заданій формі або вигляді для вирішення різноманітних професійних завдань користувачів системи [2; 36].

Таблиця 1

Порівняльний аналіз АБІС

Система	Розробник	Ціна, грн	Функціональність
УФД/Бібліотека	Україна, ЗАТ «УФД»	15760-24200	Комплектування, обробка, видача, шаблони друкованих форм, персоніфікація
UNILIB	Нац. ун-т внутрішніх справ (Харків)	14000	Комплектування, книговидача, обслуговування, адміністратор, WWW-сервер
ІРБІС	ДПНТБ Росії	40320	Комплектування, каталогізатор, читач, книговидача, адміністратор, книго забезпечення
МАРК-SQL	Росія, НВО «Інформ-система»	54600	Комплектування, каталогізація, пошук, абонемент, адміністратор

Розглянувши такі АБІС як «УФД/Бібліотека», «UNILIB» та «ІРБІС», «МАРК-SQL», ми з'ясували, що за функціональністю ці системи приблизно однакові. Найдорожчим програмним забезпеченням (ПЗ) є «МАРК-SQL». З точки зору оптимальної вартості увагу привертає досить гнучкі та перспективні системи українського виробника «УФД/Бібліотека» та «UNILIB». Але потрібно враховувати, що «UNILIB» працює на більш простій програмній основі, ніж інші, тому не може виконувати занадто складні операції.

На нашу думку для будь-якої бібліотеки України найбільш оптимальною є «УФД/Бібліотека», оскільки в цій системі підтримується механізм пошуку за допомогою деревоподібних тематичних каталогів,

кількість яких майже необмежена, створені електронні формуляри, існує можливість збирати повні статистичні дані щодо обслуговування читачів, використовувати штрих-кодову технологію.

Бібліотекам, які мають комп'ютерне обладнання й тільки розпочинають впроваджувати інформаційні технології у свою діяльність можна порадити скористатися певними безкоштовними програмами для полегшення деякої роботи з документами, як наприклад «Бібліотека 4.02. Програма обліку книг». З її допомогою можна: забезпечити створення та ведення бібліотечних електронних каталогів, автоматично створювати повний комплект каталожних карток у відповідності з ГОСТ 7.1/84; здійснювати пошук забудь-яким набором пошукових елементів та їх комбінаціям; ввести типові документи тощо.

Навіть невелика бібліотека може автоматизувати процес видачі книг читачам. Для цього закладу необхідно придбати принтери для друку етикеток, термоетикетки, фарбувальну стрічку для друку штрих-кодів та зчитувач штрих-кодів, що в сумі може скласти приблизно 22836 грн.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що на сьогодні існує досить велика кількість шляхів для вдосконалення як діяльності бібліотеки в цілому, так і документаційного забезпечення закладу. Їх вибір залежить повністю від напрямків роботи бібліотеки, виду закладу та фінансових можливостей. Найбільш оптимальними, на нашу думку, є створення електронної бібліотеки на базі системи «УФД/Бібліотека, запровадження автоматизації процесу видачі книг читачам, використання безкоштовних програм для електронного обліку книг.

Впровадження нових технологій допомагає не тільки покращити якість обслуговування читачів, пришвидшити роботу з обробкою документів, а й змінити традиційне уявлення про бібліотеку, підвищити роль та статус закладу у житті громадян, перетворити його на сучасний інформаційний центр, який зможе дистанційно працювати з користувачами, забезпечувати безперервний доступ до необхідної інформації. Інформаційні технології демонструють широкі перспективи й можливості бібліотечної діяльності, яка повинна постійно розвиватися та удосконалюватися, незважаючи на усі негативні фактори.

Список використаних джерел

1. Бондаренко, О.В. АБИС: сравнительный анализ [Электронный ресурс] / О. В. Бондаренко // Традиції і новації в інформаційному забезпеченні науки та освіти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. б-к ВНЗ III-IV рівнів акредитації

(22-24 трав.). – Сімферополь, 2012. – Режим доступа: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2012/8.pdf.

2. Воройский, Ф.С. Информатика. Новый систематизированный толковый словарь-справочник (Введение в современные информационные и телекоммуникационные технологии в терминах и фактах) [Текст] / Ф.С. Воройский. — М.: Физматлит, 2003. — 768 с.

3. Мар'їна, О.Ю. Веб-технології в бібліотеках: нові можливості розвитку комунікаційного середовища [Текст]/ О. Мар'їна // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. – 06 / 2012. – № 36. – с. 105 – 114.

В статье исследуются перспективные тенденции внедрения информационных технологий в документационное обеспечение деятельности библиотек. Сделан краткий обзор современных автоматизированных библиотечных систем.

Ключевые слова: библиотека, информационные технологии, АБИС.

The article deal swith the perspective tendencies of information technologiesin support of the documentary libraries. Make brief overview of the modern automated libraryand information systems.

Keywords: library, information technology, ALIS.